

Arsenie Boca. *Cărarea împărăției și Cuvinte vii*. Structuri analitice la nivel de flexiune și la nivel sintactic

Luminița HOARȚĂ CĂRĂUȘU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

lumicarausu@yahoo.com

Abstract: This paper includes the analysis and the illustration with examples taken from the editions *Cărarea împărăției* and *Cuvinte vii* authored by Arsenie Boca of various types of *analytical structures at inflexional level* within the verbal grammatical categories of *mood, tense and voice* and of two types of *analytical structures at syntactic level* represented by *complex predicates with modal and aspectual operator*.

Keywords: *analytical structure, complex predicate, modal operator, aspectual operator.*

Corpusul lucrării de față include două cărți, aparținând discursului religios actual, al căror autor este Părintele Arsenie Boca (referitor la *particularitățile morfosintactice și retorico-pragmatice* ale discursului religios al celor două ediții [Hoarță Cărașu, 2016: 74-95]):

1) *Cărarea Împărăției* [= C.Î.], care a fost scrisă de către Arsenie Boca, între anii 1946 și 1949, fiind, în toți acești ani, continuu „șlefuită”, după cum mărturisește Monahia Zamfira Constantinescu, în *Notă asupra Ediției I* [C.I., 2006: 338]. Am utilizat Ediția a V-a a cărții, ediție îngrijită de Preot Conf. Dr. Simion Todoran și Monahia Zamfira Constantinescu, Deva, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 2006. În *Notă asupra Ediției I*, se menționează faptul că citatele din Sfânta Scriptură au fost date de Arsenie Boca după ediția din 1936 a Sfintei Scripturi și ediția din 1939 tradusă de Preoții Prof. Vasile Radu și Gala Galaction [C.Î., 2006: 345].

2) Ediția *Cuvinte vii* a Părintelui Arsenie Boca [= C.V.] îngrijită de Episcop Dr. Daniil Stoenescu, care a văzut lumina tiparului la Deva, în anul 2006. Ediția cuprinde, așa cum mărturisește Episcopul Daniil Stoenescu, în *Cuvântul înainte* al ediției, intitulat „*Cazaniile*” de la Prislop, 137 de predici duminicale și la sfintele sărbători, meditații evanghelice și cuvinte duhovnicești de dimensiuni diverse, scrise de către părintele Arsenie Boca, la Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus și la Mănăstirea Prislop, între 25 noiembrie 1946 și 27 martie 1950.

În lucrarea de față, luăm în discuție diverse tipuri de *structuri analitice la nivel de flexiune și la nivel sintactic comune* textelor încadrate în cele două cărți ce aparțin discursului religios actual.

Este evident faptul că, având în vedere formația teologică a lui Arsenie Boca, multe dintre *structurile analitice la nivel de flexiune și la nivel sintactic* luate în discuție și ilustrate, în lucrarea de față, reprezintă rezultatul influenței pe care a avut-o asupra autorului textelor analizate lectura textelor vechi religioase.

1. Structuri analitice la nivel de flexiune

1.a. Modul și timpul verbal

Dacă, în *diacronie*, limba română prezintă **douăzeci** de forme verbale analitice la nivelul modurilor și timpurilor verbale: **opt** forme temporale analitice pentru *modul indicativ* (perfectul compus, viitorul 1, viitorul 2 sau anterior, viitorul preanterior, viitorul în trecut, imperfectul perifrastic, perfectul simplu perifrastic și mai mult ca perfectul perifrastic), **trei** forme temporale analitice pentru modul conjunctiv (conjunctivul prezent, conjunctivul perfect și conjunctivul mai mult ca perfect), **trei** forme temporale analitice pentru modul condițional-optativ (con condițional-optativul prezent, condițional-optativul perfect și condițional-optativul mai mult ca perfect), **două** forme temporale analitice pentru modul prezumtiv (prezumtivul prezent și prezumtivul perfect), **trei** forme temporale analitice pentru modul infinitiv (infinitivul prezent (scurt și lung), infinitivul perfect și infinitivul mai mult ca perfect) și o forma temporală analitică pentru modul supin, în *sincronie*, deci și în textele încadrate în cele două cărți ce aparțin Părintelui Arsenie Boca, formele verbale analitice la nivelul modurilor și timpurilor verbale se reduc de la douăzeci la **treisprezece**: **patru** forme temporale analitice pentru *modul indicativ* (perfectul compus, viitorul 1, viitorul 2 sau anterior și viitorul în trecut), câte **două** forme temporale analitice pentru modurile conjunctiv, condițional-optativ, prezumtiv și infinitiv (prezent și perfect) și o formă temporală analitică pentru modul supin. Evoluția limbii române dinspre analitic spre sintetic este evidentă.

1.a.1. Modul indicativ

1.a.1.1. Perfectul compus

Structura morfematică a perfectului compus este alcătuită „dintr-un afix mobil (liber) variabil în raport cu persoana (*am, ai, a, am, ați, au*) și o secvență omonimă cu participiul și invariabilă în raport cu persoana și numărul” [GALR I, 2005: 415]. În *Cărarea împărăției*, verbul auxiliar *a avea* din structura perfectului compus apare, de cele mai multe ori, *antepus* temei de participiu, dar și *postpus*. Forma verbală analitică cu verbul auxiliar *a avea* antepus temei de participiu a verbului de conjugat este mai frecventă, în textul *Cărării împărăției*:

„Proorocul, văzătorul dincolo de literă și lucruri, având durere în inimă de greșeala regelui, caută să i-o îndrepte. Căci, ca unul ce l-a *uns* rege, era legat și răspunzător duhovnicește de dânsul.” [C.Î., 2006: 62]

„Așa bunăoară cineva, încărcat de păcate, cum l-*au povățuit* cei trei «prietenii» ai săi, ajunge la strămtoare și nevoie mare.” [C.Î., 2006: 110]

Postpunerea auxiliarului¹, în structura morfologică a perfectului compus, occură, în textul *Cărării Împărăției*, cel mai frecvent, așa cum este firesc, în fragmentele din Sfânta

¹ Referitor la postpunerea cliticelor pronominale și a auxiliarului (în limba română veche), Gabriela Pană Dindelegan își exprimă opinia potrivit căreia „în limba veche, construcții de tipul: făcut-am, spusu-ți-l-am, închinare-aș, pedepsi-l-voi, cu cliticul postpus/cu cliticile pronominale postpuse și cu auxiliarul postpus sunt curente.” [Pană Dindelegan, 2003: 139] Se afirmă, în literatura de specialitate, de asemenea, că „în latină și în

Scriptură pe care le oferă Arsenie Boca, spre ilustrarea ideilor din propriul text (menționăm că citatele din Sfânta Scriptură au fost oferite de către Arsenie Boca după ediția din 1936 a Sfintei Scripturi și ediția din 1939 tradusă de Preoții Prof. Vasile Radu și Gala Galaction [Boca, 2006: 345], dar și în textul lui Arsenie Boca, propus spre analiză:

1.a.1.1.a. În fragmentele din Sfânta Scriptură:

„*Căutat-am* pe Domnul și m-a auzit și din toate necazurile m-a izbăvit.” [C.Î., 2006: 50]

„Ridicându-și Iisus ochii spre cer a grăit: Părinte, *sosit-a* ceasul! Preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preamărească.” [C.Î., 2006: 83]

„*Trimisu-le-ai* Duhul Tău cel bun, ca să-i înțeleptească, n-ai lipsit gura lor de mana Ta, și setea le-ai stâmpărat-o cu apă.” [C.Î., 2006: 95]

„*Părutu-s-a* în ochii celor nepricepuți că dreptii sunt morți cu desăvârșire și ieșirea lor din lume e o mare pedeapsă.” [C.Î., 2006: 111]

1.a.1.1.b. În fragmente din textul lui Arsenie Boca:

„În vremea aceea Samuil *trimis a fost* de Domnul către Saul să-i spună (...).” [C.Î., 2006: 58]

Și în textul ediției *Cuvinte vii*, prevalează forma perfectului compus cu verbul auxiliar *a avea* antepus temei de participiu a verbului de conjugat:

„Isus *a prețuit* dragostea și credința celor ce-l coborau prin podul casei, înaintea Sa, *i-a fost* milă de suferința lui. Dar întâi *i-a iertat* păcatele, apoi *i-a înviat* nervii.” [C.V., 2006: 56]

„Dacă putem fi trași la răspundere pentru o viață, ca timp pierdut, și osândiți la o eternitate negativă, absurdă, aceasta se întâmplă că *am scos* pe Isus din ale Sale: *L-am scos* din noi, din rostul Său în noi.” [C.V., 2006: 158]

Auxiliarului din structura perfectului compus apare și postpus în predicile din ediția *Cuvinte vii*, în fragmente din textul lui Arsenie Boca, dar și în fragmentele din Sfânta Scriptură:

„*Găsit-ai* comoara aceasta în țarina vieții tale? [C.V., 2006: 33]

„*Lăsat-am* întrebările să se ciocnească de toate stăvilarele tainei și să-și dovedească zădărnicia, izbindu-se de limitele îngăduiului.” [C.V., 2006: 273]

primele faze ale limbilor romanice se obișnuia a pune întâi cuvântul accentuat și apoi pe cel neaccentuat (o conjuncție, adverb sau un pronume aton).” [Frâncu, 1982: 83] După cum a arătat W. Meyer-Lübke (*Zur Stellung der tonlosen Objektspronominä*), „pronumele personale atone erau întotdeauna enclitice în latină și în alte limbi indoeuropene, situație păstrată de limbile romanice în faza lor primitivă” [Meyer-Lübke, apud Frâncu, 1982: 83]; se menționează, de asemenea, că „în româna veche din secolul al XVI-lea encliza pronumelor atone era foarte frecventă atât în textele bisericești, cât și în documentele particulare” [Frâncu, 1982: 83]. Referindu-se la formele de perfect compus cu auxiliarul postpus din limba română veche (1521-1640), C. Frâncu este de părere că „auxiliarul perfectului compus era postpus participiului la început de frază sau de propoziție, căci regula topicii vechi românești și romanice nu admitea începerea unei structuri sintactice cu un element neaccentuat” [Frâncu, 2009: 113].

„Oare *lepadat-a* Dumnezeu poporul său?” [C.V., 2006: 278]

1.a.1.2. Viitorul 1

În urma analizei întreprinse, am observat că sunt utilizate, în textele incluse în *Cărarea Împărăției*, mai multe forme de viitor 1:

A. Forma cu verbul auxiliar *a vrea* la prezent urmat de infinitivul prezent al verbului de conjugat:

„...iar dacă nu ne împăcăm cu pârâșul acesta, câtă vreme suntem cu el pe cale, drumeți prin viața aceasta, avem cuvântul lui Dumnezeu, că El *va asculta* păra și-i *va da dreptate*, și ne *va băga* în chinurile iadului.” [C.Î., 2006: 87]

B. Forma cu verbul auxiliar *a avea* la prezent urmat de infinitivul prezent al verbului de conjugat²:

„Și fiindcă *avem de a trece* peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașă, iar noi nu suntem decât numai oameni, Iisus Cel cu cruce ne ajută, dăruindu-ne din persoana și viața Sa cele trebuitoare, dar mai presus de firea noastră.” [C.Î., 2006: 27]

„Noi muritorii însă *n-avem de a începe* lupta de la arătarea fățișă și personală a protivnicului.” [C.Î., 2006: 32]

„Prin darul libertății voinței *avem a sui* de la chip la asemănare.” [C.Î., 2006: 178]

„Revelația *n-are a ține pas* cu vremea; nu e cazul adaptării Bisericii la spiritul timpului întrucât toate științele trebuie să ajungă la ce a revelat Dumnezeu.” [C.Î., 2006: 210]

„Darul libertății voinței ni l-a dat Dumnezeu, ca pe o mare cinste, și prin el *avem a spori* până la măsuri dumnezeiești.” [C.Î., 2006: 178]

C. Forma cu verbul auxiliar *a avea* la prezent urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat³:

„Proorocul, sau văzătorul înainte al celor ce *au să vie*⁴ de la Dumnezeu, i-a făcut înțeleasă legea care atârnă peste fărădelege.” [C.Î., 2006: 40]

² C. Frâncu consideră că există un viitor de tipul *am a cânta*, structură care are „o pronunțată valoare modală, exprimând probabilitatea sau posibilitatea” [Frâncu, 2009: 117].

³ C. Frâncu este de părere că acest tip de viitor este rezultat din „forma de tipul *am a cânta*, prin înlocuirea infinitivului prin conjunctiv” [Frâncu, 2009: 115]. Considerăm că primesc valoare de viitor, în *Cărarea Împărăției*, și unele structuri analitice la nivel sintactic (predicatul complex) [vezi *infra*, p. 15-20], alcătuite din verbul semiauxiliar de modalitate *a avea* la viitor I, urmat de verbul principal la conjunctiv prezent: „Lăsându-i Dumnezeu în voile lor, iată pe bătrânii poporului, ei, cei datori cu cunoștința, înscriindu-se la o datorie grea, pe care *vor avea să o ispășească* împreună: și rege și popor.” [C.Î., 2006: 57]

⁴ Ocurența *formelor iotacizate* este frecventă în scrierile religioase ale Părintelui Arsenie Boca. C. Frâncu, urmărind aspecte ale *Morfologiei limbii române dintre 1521 și 1640*, luând în discuție verbele cu radicalul în *n-*, consemnează utilizarea formei *să vie*, alături de cea a formei *să vinie* (formă iotacizată cu *n'* păstrat), concluzionând că, în textele dintre 1521 și 1640 folosite spre ilustrare, în *Gramatica limbii române vechi*, „formele refăcute cu *n* apar alături de cele iotacizate, formele iotacizate fiind mai frecvente” [Frâncu, 2009: 94].

D. Forma cu verbul auxiliar *a vrea* urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat⁵:

„Atunci a ieșit Lot și a grăit cu ginerii săi și le-a zis: «Sculați-vă și ieșiți din locul acesta, că *va să piardă* Domnul cetatea». Ginerilor însă li s-a părut că Lot glumește.” [C.Î., 2006: 120]

„Satana nu e definitiv biruit pe pământ; abia în împărăția ce *va să vie* oamenii nu se mai însoară și nu se mai mărită.” [C.Î., 2006: 156]

Remarcăm, în cadrul scrierilor religioase din *Cuvinte vii*, utilizarea următoarelor forme de viitor 1⁶:

A. Forma cu verbul auxiliar *a vrea* la prezent urmat de infinitivul prezent al verbului de conjugat:

„Toți suntem condamnați la moarte și mai nimeni nu crede că *va muri*.” [C.V., 2006: 124]

„Acum suntem ca noi, atunci *vom fi* ca El.” [C.V., 2006: 124]

„Când tensiunea acestei cumpene de conștiință *va aduna* destulă energie, Providența *va aduce* dezlegările.” [C.V., 2006: 127]

Verbul auxiliar *a vrea* din structura morfematică a viitorului 1 apare, în fragmentele din Sfânta Scriptură inserate în textul predicilor din *Cuvinte vii* și postpus:

„*Dărâma-voi* înălțimile voastre și voi strica stâlpii voștri” [C.V., 2006: 85]

„*Pustii-voi* pământul vostru așa încât să se mire de el vrăjmașii voștri care se vor așeza pe el.” [C.V., 2006: 86]

B. Forma cu verbul auxiliar *a vrea* urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat⁷:

„(...) marea minune a învierii din morți, e ceea ce mărturisim când zicem: «aștept învierea morților și viața veacului ce *va să vie*. Amin».” [C.V., 2006: 106]

⁵ Referitor la construcția *a vrea* + conjunctivul prezent, C. Frâncu afirmă că aceasta este frecventă în textele dintre 1521 și 1640 și că „primește și valoare de viitor” [Frâncu, 2009: 117].

⁶ Reiterăm ideea că primește *valoare de viitor* și structura analitică la nivel sintactic (predicat complex) alcătuită din verbul semiauxiliar de modalitate *a avea* la viitor I urmat de verbul suport la conjunctiv prezent: „Iisus a venit înaintea oamenilor cu propria Sa înviere din morți. Prin aceasta ne arată nouă, oamenilor, ce *vom avea să fim*.” [C.V., 2006: 124]. Se pare că această structură analitică la nivel sintactic cu valoare de viitor este o constantă a textelor religioase ce poartă semnătura Părintelui Arsenie Boca.

⁷ Pentru alte exemple de viitor cu această structură în scrierile bisericești ale Părintelui Arsenie Boca [vezi Hoarță Cărăușu, 2014: 56].

1.a.1.3. Viitorul 2 (anterior)

În textul *Cărării împărăției* occură și forma temporală analitică alcătuită din viitorul 1 al verbului auxiliar *a fi* urmat de tema de participiu a verbului de conjugat (viitorul 2 sau anterior)⁸:

„De aceea au și zis Părinții, mângâind pe oameni: «Că păcătos ca un drac de-ai fi, nu deznădăjdi de puterea lui Dumnezeu», fiindcă oricine, care în primejdie de moarte fiind va chema numele lui Dumnezeu, își va mântui sufletul căci în ce-1 *va fi aflat* moartea în aceea va fi în veci.” [C.Î., 2006: 102]

1.a.1.4. Viitorul în trecut

În *Gramatica limbii române*, Editura Academiei, ediția nouă, se vorbește despre „o construcție perifrastică alcătuită din verbul *a avea* (cu paradigmă completă de imperfect) și conjunctivul prezent al verbului care redă procesul comunicat: *aveam să vin, aveai să vii, avea să vină, aveam să venim, aveai să veniți, aveau să vină*. Această construcție exprimă posterioritatea (ca și viitorul), având însă o distribuție limitată – apare doar în context cu verbe cu timpul de referință „trecut”, de aceea este denumită și *viitorul în trecut*” [GALR I, 2005: 441].

În textul *Cărării împărăției* apare forma temporală analitică cu verbul auxiliar *a avea* la imperfect urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat (viitorul în trecut):

„David era o icoană de mai înainte a lui Iisus, ce *avea să vie*.” [C.Î., 2006: 52]

„Iar pe biata minte, de unde – după fire – *avea să fie* oglindirea sau răsfrângerea lui Dumnezeu, tronul lui Dumnezeu în om, locul Său cel sfânt, fie că o întunecă afumând-o cu mândria, fie că o aprinde să stea împotriva adevărului, sau într-alte chipuri o sfărâmă și pune într-însa urâciunea pustiirii sau idolul (ideea fixă a) păcatului.” [C.Î., 2006: 136]

„Mintea, fiind o putere arzătoare, **ca** una ce *avea să sălășluiască* într-însa pe Dumnezeu, care încă este foc arzător, acum născocoște și aprinde plăcerile trupului, ea însăși fiind reținută astfel în legătură pătimașă cu simțurile!” [C.Î., 2006: 213]

„Îmbinarea caracterelor roșu și alb *avea să se cheme* conjuncție; iar desfacerea elementelor în generațiile următoare, *avea să se cheme* disjuncție.” [C.Î., 2006: 215]

Și în predicile duminicale și la sfințele sărbători, meditațiile evanghelice și cuvintele duhovnicești de dimensiuni diverse din ediția *Cuvinte vii*, occură forma analitică de *viitor în trecut*, alcătuită din verbul auxiliar *a avea* la imperfect urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat:

„Dacă Iisus știa cele ale veacului prin cele ale veșniciei – ca un Dumnezeu – sigur că știa și cele ale veșniciei prin veac, prin care *avea să treacă* personal, ca om.” [C.V., 2006: 149]

1.a.2. Modul conjunctiv

1.a.2.1. Conjunctivul prezent

Dintre cele două forme temporale analitice ale modului conjunctiv, este utilizată, frecvent, atât în textul *Cărării împărăției*, cât și în predicile duminicale și la sfințele sărbători,

⁸ Am întâlnit, în *Cărarea Împărăției*, și forma de *prezumtiv perfect*, omonimă cu cea a *viitorului anterior*: „Cuvântul acesta rămâne adevărat chiar dacă Dumnezeu ar fi făcut numai prima celulă vie și în ea ar fi comprimat toate posibilitățile ulterioare de dezvoltare, până la formele prezente și viitoare, încă nebanuite de noi. Dacă *va fi fost* creația așa, Dumnezeu e cu atât mai mare.” [C.Î., 2006: 235-236]

meditațiile evanghelice și cuvintele duhovnicești de dimensiuni diverse încadrate în ediția *Cuvinte vii*, forma verbală analitică de *conjunctiv prezent*.

Conjunctivul prezent este alcătuit „din elementul mobil, invariabil, *să* și o secvență variabilă (purtaătoare a radicalului verbal), identică cu prezentul indicativului la toate persoanele, cu excepția persoanelor 3 și 6. Formele respective se deosebesc de corespondentele lor de la prezentul indicativ prin două trăsături, care privesc, una desinențele, cealaltă sufixele.” [GALR I, 2005: 385]. Singura limbă romanică care a izolat la conjunctivul prezent și perfect conjuncția condițională *să* este limba română, conjuncția în discuție devenind, în limba română, *morfem categorial*. În acest sens, C. Frâncu susține că „atât conjunctivul prezent, cât și conjunctivul perfect aveau ca morfem conjuncția *să* (< lat. *si* > *se* > *să*).” [Frâncu, 2009: 119].

În *Cărarea împărăției*, conjunctivul prezent apare ca cel de al doilea verb, fiind un mod și timp al subordonării⁹, ocurând și în structura predicatului complex [vezi *infra*, p. 15-20]:

„Chip de umilință desăvârșită ne-a dat Mântuitorul pe cruce: El, Fiul și slava Tatălui, Dumnezeu adevărat, nu s-a împotrivit, ci a primit *să treacă* prin cea mai de pe urmă umilire cu puțință pe pământ, căci știa ce putere are umilința.” [C.Î., 2006: 53]

„*Ar trebui să urmă* Mântuitorului toată calea sa pământescă, măcar tot așa de zornic, pe cât ne zorește foamea și setea după cele pieritoare.” [C.Î., 2006: 54]

Conjunctivul prezent este utilizat de către Părintele Arsenie Boca, în *Cărarea împărăției*, și cu valoare de imperativ:

„Întunecimea ta, *să furișăm* în mintea oamenilor gândul drăcesc că nu este Dumnezeu; astfel, neavând de cine să se teamă, ușor ne vor cădea în gheare, vor face numai ceea ce vrem noi și vom umple iadul cu ei.” [C.Î., 2006: 117]

„*Să nu pierdem din vedere* că aici se descriu însușirile și rosturile majore ale creștinismului, într-o concepție fundamentală, totală despre viață și lume.” [C.Î., 2006: 147]

„*Să urmărim*, așadar, călătoria sufletului dezlegat de trup.” [C.Î., 2006: 310]

În scrierile religioase încadrate în ediția *Cuvinte vii*, este utilizat atât conjunctivul prezent ca mod și timp al subordonării, cât și conjunctivul prezent cu valoare de imperativ:

„Dar tot e mai bine *să nu mânați* pe Dumnezeu, ci să vă întoarceți.” [C.V., 2006: 87]

„*Ăștia-s* oamenii, sau mediul social: te strică, îți ajută *să te strici*, se bucură că-i strici și tu, ca pe urmă tot ei să te ținutiască la stâlpul de osândă.” [C.V., 2006: 90]

„Deci pentru că n-a fost împlinită de aceea a zis Isus: «Poruncă nouă vă dau vouă: *să vă iubiți* unii pe alții, precum eu v-am iubit pe voi!».” [C.V., 2006: 42]

„*Să nu dați vina* pe Dumnezeu că El ne usucă pământul de sub picioare și vloga din oase. *Să nu-i faceți* nedreptatea aceasta.” [C.V., 2006: 84]

⁹ D. Irimia este de părere că „cer conjunctivul, în primul rând, verbele modale: *a trebui*, *a putea*, *a-i veni*, *a vrea* etc., multe dintre verbele de aspect: *a da*, *a începe*, *a se apuca*, *a continua* etc., ca și alte verbe: *a încerca*, *a renunța*, *a îndrăzni*, *a ruga*, *a îndemna*, *a cere* etc.” [Irimia, 1976: 99]

Conjunctivul prezent apare, în textul ediției *Cuvinte vii*, și în structura predicatului complex [vezi *infra*, p. 15-20]:

„Pedeapsa lor. „Au început să strige și să zică: «Ce este nouă și Ție Iisuse Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici, mai înainte de vreme ca să ne chiniești?»” [C.V., 2006: 171]

„Și poate că tocmai scandalul ce a urmat pune mai plastic în cumpănă valoarea sufletului, întrucât Gadarenii *au trebuit «să simtă»* prețul sufletului, pe care îl pierduseră ei în porci.” [C.V., 2006: 172]

1.a.3. Modul condițional-optativ

1.a.3.1. Condițional-optativul prezent

Condițional-optativul prezent „este alcătuit din două componente. Primul element este un element (afix) mobil / liber, purtător al informațiilor de persoană și număr, cu omonimie între persoanele 3 și 6: *aș, ai, am, ați, ar*. Al doilea element este o secvență fonică omonimă cu infinitivul, purtătoare a radicalului verbal.” [GALR I, 2005: 363]

Condițional-optativul prezent este utilizat, frecvent, în textul *Cărării împărăției*:

„Sufletul are și el o parte pătimasă, care, prin negrijă, nărvindu-se cu viața cea trupească, așa se învoiește și se leagă de tare cu plăcerea din lumea aceasta, încât *n-ar mai vrea să-i moară* trupul, *ci ar vrea să fie* veșnică viața aceasta vremelnică.” [C.Î., 2006: 23]

Părintele Arsenie Boca folosește, în *Cărarea împărăției*, condițional-optativul prezent și în frazele condiționale:

„De pildă o geneză de la tată poate fi defectuoasă; dacă ea *ar fi* singura geneză care ar conduce lucrul, copilul *ar fi* infirm în funcțiunea aceea.” [C.Î., 2006: 227]

„Dacă știința *ar putea* prinde momentul când apare în părinți o geneză defectivă, *ar însemna* pentru ea un adevărat triumf.” [C.Î., 2006: 234]

În predicile din cadrul ediției *Cuvinte vii*, occură condițional-optativul prezent care exprimă valorile modale ale modului în discuție: „procesе considerate nonreale, false (zona lui IMAGINA) și, respectiv, dorite (zona lui VREA)”, dar și „procesе incerte, probabile (zona lui CREDE) și, respectiv, realizabile (zona lui POATE)” [GALR I, 2005: 365]:

„Și oare de ce *n-ar putea* Dumnezeu, în mărinimia desăvârșirii Sale, să ierte pe toți, pe păcătoși și pe diavoli, și să-i îmbrace iarăși în lumina dumnezeiască?

– Nu, și din mai multe motive. Pomenesc două: unu *ar însemna* suprimarea darului libertății voinței, care, după un filosof creștin modern, *ar însemna* suprimarea spiritului, – ceea ce Dumnezeu nu poate face.” [C.V., 2006: 36]

Condițional-optativul prezent apare, în textele predicilor contemporane din *Cuvinte vii*, și în frazele condiționale:

„O mie de ani de-*ar trăi* ateul, tot «pe neașteptate» e tras de Dumnezeu la răspundere, – ca unul ce nu se mai aștepta să mai existe Dumnezeu, ba să mai și tragă la răspundere.” [C.V., 2006: 186]

1.a.3.2. Condițional-optativul perfect

Condițional-optativul perfect „este alcătuit din trei elemente. Primul este un element mobil, un afix liber, identic cu cel de la condiționalul prezent atât în ce privește forma, cât și în ce privește rolul de purtător al informațiilor de persoană și de număr. Al doilea element este un formant omonim cu infinitivul verbului *a fi*. Al treilea element este un formant identic cu participiul invariabil.” [GALR I, 2005: 364]:

„Fără această zi, în care se vor despărți pentru totdeauna oile de capre, Evanghelia *n-ar fi avut* nici un rost să fie descoperită oamenilor, și chiar de *s-ar fi descoperit* (dar fără judecata de apoi) rămânea o simplă carte, printre atâtea altele.” [C.V., 2006: 35-36]

„Dar vine îndrăzneala de unde nimeni *n-ar fi bănuit*: de la niște femei.” [C.V., 2006: 88]

În textul *Cărării împărăției*, condițional-optativul perfect occură, cel mai frecvent, în frazele condiționale:

„Dacă Iisus *s-ar fi biruit* de oricare dintre acestea, ar fi căzut din dragostea Tatălui, *ar fi călcat* el porunca primă din lege, pe care avea s-o propovăduiască între oameni ca nimeni altul: porunca dragostei de Dumnezeu, ca Tată al oamenilor.” [C.Î., 2006: 29]

„Prin urmare, dacă lucrurile *ar fi mers* fără nici o împiedicare, după planul ucigaș al vrăjmașului, de mult viața oamenilor *s-ar fi făcut* iad desăvârșit, înnebunindu-se și omorându-se unii pe alții și pe ei înșiși.” [C.Î., 2006: 138]

1.a.4. Modul prezumtiv

În paginile textelor religioase din *Cărarea împărăției* am identificat exclusiv forma analitică temporală de *prezumtiv perfect*.

În textul *Cărării împărăției*, am întâlnit forma de *prezumtiv perfect*, omonimă cu cea a *viitorului anterior*:

„Cuvântul acesta rămâne adevărat chiar dacă Dumnezeu ar fi făcut numai prima celulă vie și în ea ar fi comprimat toate posibilitățile ulterioare de dezvoltare, până la formele prezente și viitoare, încă nevăzute de noi. Dacă *va fi fost* creația așa, Dumnezeu e cu atât mai mare.” [C.Î., 2006: 235-236]

„În momentul acela *va fi rămas* totuși o întrebare căreia știința *nu-i va fi răspuns* încă, și anume: de ce universul are tocmai forma pe care o are.” [C.Î., 2006: 233]

În predicile din ediția *Cuvinte vii*, remarcăm utilizarea verbelor la *modul prezumtiv perfect*, cu forme omonime din punct de vedere morfologic cu cele ale *viitorului anterior*¹⁰ și *conjunctivului perfect*:

„Desăvârșirea vorbea cu ei, iar ei migăleau în minte nimicuri omenești, mici invidii de mărime deșartă. Profund *se va fi amărât* Iisus.” [C.V., 2006: 147]

¹⁰ Referitor la valoarea de prezumtiv perfect a viitorului anterior, C. Frâncu afirmă că forma de viitorul anterior, încă din secolul al XVI-lea, „începe să se folosească cu valoare de prezumtiv perfect când este la persoana a III-a sg. și pl.” [Frâncu, 2009: 117]

„Când se va încheia perioada veacurilor, când și cei mai de pe urmă ucenici ai lui Iisus vor fi trecut, ca El, prin Ierusalim, – fiindcă alt loc nu-i va primi decât o Golgotă – atunci vom înțelege că mersul libertății ce ne-a adus-o Iisus avea, pentru noi, Sensul Noului Ierusalim!” [C.V., 2006: 150]

„Deși El era temelia întregului ritual ebraic, deși spre El conduceau toate umbrele, simbolurile și jertfele Templului, Iisus va fi «găsit» și «strigat» vrăjmașul și distrugătorul lor, de către victimele „umbrelor”. [C.V., 2006: 324]

„– Poate că, impresionat de sufletul samarinenilor, pe care ocolindu-i iudeii nu l-au putut strica, Iisus să-și fi însușit numele sub care s-a ascuns în parabola Samarineanului milostiv.” [C.V., 2006: 316]

1.a.5. Modul infinitiv

Infinitivul are o frecvență relativ mare, în textele analizate, Arsenie Boca utilizând *timpul prezent al modului infinitiv*, în numeroasele definiții pe care le propune și în variate teoretizări:

„Gândul acesta iată cum îl exprimă Sf. Maxim Mărturisitorul, definind virtutea răbdării: «A sta neclintit în împrejurări aspre și a răbda relele; a aștepta sfârșitul ispitirii și a nu da drumul iușimii la întâmplare; a nu vorbi neînțelept, nici a gândi ceva din cele ce nu se cuvin unui închinător al lui Dumnezeu.»” [C.Î., 2006: 19]

„A nu admite existența personală a îngerilor căzuți și a nu recunoaște influența lor asupra vieții sufletului, asupra minții cu deosebire, dovedește fie un raționalism sec și trufaș, fie o ignoranță a suficienței de sine. A admite răul ca pe un principiu paralel binelui înseamnă că ne cufundăm în adâncuri neguroase de istorie, când n-aveam o revelație precisă și deplină a realităților spirituale.” [C.Î., 2006: 25]

„A nu avea gânduri e tot așa de cu neputință, ca și a crede că poți opri vântul, dar, cu orânduire dumnezeiască, vin și vremuri fără furtună.” [C.Î., 2006: 200]

„A ajunge la o explicație, în cazul nostru, e tot una cu o cufundare în infinitul mic viu, precum în materia moartă, avem infinitul mic, electronul, care nu mai e materie, ci energie.” [C.Î., 2006: 219]

„A nu ști și a recunoaște aceasta, nu e totdeauna o vinovăție - uneori e chiar virtute; însă a ști puțin, și a face gălceavă că știi totul, asta e descalificare și rușine, și totdeauna o vinovăție.” [C.Î., 2006: 233]

„A nu lucra cu valorile, în sensul în care le-a rostuit Dumnezeu, înseamnă a ieși din ierarhie și a face anarhie.” [C.Î., 2006: 279-280]

„A găsi în tine pe Hristos, Cel cu Cruce, temelia ta dumnezeiască, și a clădi pe ea viața ta, a dezvolta viața lui Hristos în viața ta, asta e învierea ta din morți, înainte de învierea cea de obște.” [C.Î., 2006: 327]

De remarcat este, în cadrul predicilor duminicale și la sfințele sărbători, și al meditațiilor evanghelice și cuvintelor duhovnicești de dimensiuni diverse din ediția *Cuvinte vii*, utilizarea *infinitivului prezent* (și nu a conjunctivului) după *expresiile verbale impersonale*:

„Nu e greu **de-a înțelege** cum au ajuns lucrurile astfel.” [C.V. 2006: 21]

„*Cel mai bine ar fi de-a avea* virtuțile fariseului, și încă întrecute, după cuvântul că: «de nu va prisosi dreptatea voastră pe cea a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu» – virtuți unite cu smerenia vameșului.” [C.V. 2006: 28]

1.a.6. Modul supin

Supinul este „o formă nepersonală/nepredicativă a verbului care, ca expresie, se caracterizează prin omonimia cu participiul, ca distribuție, prin apariția obligatorie în contextul unei prepoziții, iar, ca tip de comportament, se caracterizează fie prin trăsături substantivale și verbale, fie prin trăsături adjectivale și verbale, mai rar, și prin comportament adverbial, trăsături cu grad și formă de manifestare diferite de la un tipar de construcție la altul.” [GALR I, 2005: 509-510]:

„De aici și rara dar nobila întrebare, pe care și-o pun unii tineri în pragul vieții: cu ce interpretare, cu ce destinație să o trăiesc? Ce am *de făcut* cu mine?” [C.Î., 2006: 146].

1.b. Diateza verbală

Ne oprim, în analiza întreprinsă, la structurile analitice la nivel de flexiune din cadrul *diatezei pasive*.

Diateza pasivă are, în textul analizat, două forme:

1.b.1. pasivul reflexiv, formă a diatezei pasive în cadrul căreia complementul de agent nu este, de obicei, exprimat:

„Cu tot dinadinsul se atrage luarea aminte ca toată lupta aceasta *să nu se ducă* fără îndrumarea unui duhovnic iscusit.” [C.Î., 2006: 22]

„Iisus destăinuie și aceasta: că li *s-a prevăzut* o temniță care să samene cu ei, cu existența lor negativă. Acolo nu există Dumnezeu, decât ca un coșmar, ca un chin absolut.” [C.V., 2006: 188]

„Magii, înțelepții răsăritului, căutători și ei de Dumnezeu, conduși de «Steaua Lui» dăduseră pe la Irod Idumeul, regele Israelului, întrebând de pruncul ce *S-a născut*, ca dovadă că pe umerii Lui atârna destinul mântuirii tuturor neamurilor pământului.” [C.V., 2006: 277]

„Prin rugăciunea sfintei Elena *s-a încreștinat* Constantin cel Mare, împăratul roman și imperiul roman.” [C.V., 2006: 89].

1.b.2. pasivul format din verbul auxiliar a fi + participiul verbului de conjugat¹¹, formă însoțită sau nu de complementul de agent:

„Unii s-au învrednicit încă de aici să petreacă nevăzut cu sfinții, *să fie cercetați* de Maica Domnului și de Puteri cerești și chiar pe Domnul să-l vadă.” [C.Î., 2006: 18]

¹¹ În *Gramatica limbii române*, Editura Academiei, ediția nouă, se vorbește și despre un așa-zis *pasiv lexical* (numit și *pasiv cu marcă zero*) care „are în vedere formele verbului, toate provenind de la verbele tranzitive, caracterizate prin includerea trăsăturii [+ Pasiv] ca trăsătură semantică inerentă, fără nicio marcă pasivă exterioară” [GALR II, 2005: 137]. Am identificat, în cadrul textului *Cărării Împărăției*, următoarele tipuri de exemple care se înscriu în *pasivul lexical* sau *pasivul cu marcă zero*: „Blestemat de ei, se purta cu îndelungă răbdare.” [C.Î., 2006: 31]; „Ființa ei, *dată* în toate lucrurile care o alcătuiesc, de la primul mineral până la inger, e o ființă împărțită.” [C.Î., 2006: 131].

„Iată prima ispitire prin plăcere: diavolul L-a creat om, văzându-L pe El mărturisit la Botez de Tatăl și primind, ca om, pe Duhul înrudit, din ceruri, și mergând în pustie ca *să fie ispitit* de el.” [C.Î., 2006: 28]

„Iar pentru că a luat femeia altuia, și femeia sa *va fi luată* de alții dinaintea ochilor săi.” [C.Î., 2006: 41]

„Aci vorbim numai despre necazurile vieții de pe urma păcatelor, și care, prin usturimea lor, au darul *să fie crezute* de cel ce trece prin ele.” [C.Î., 2006: 89]

„Dumnezeu îi prevenise pe mai marii templului prin vedenia lui Zaharia proorocul, ca să ia aminte, că și ei *vor fi ispitiți*.” [C.Î., 2006: 31]

„În această luptă încă *suntem scutiți* prin rânduiala dumnezeiască de a-l vedea în toată ființa sa în prezență. [C.Î., 2006: 33]

„Ea *a fost creată* pentru ca să se bucure de bunătatea dumnezeiască.” [C.Î., 2006: 131]

„Nașterea lui Dumnezeu între oameni, deși *era fagăduită* prin prooroci cu mii de ani în urmă, – ba în zilele lui Isaia (7,14) s-a spus lămurit că o fecioară-L va naște, rămânând totuși fecioară –, cu toate acestea, de n-am fi siguri de faptul petrecut: că Dumnezeu s-a unit cu firea omenească în persoana lui Iisus, mai că nici noi n-am putea primi.” [C.V., 2006: 60]

„Primul dintre oamenii care *a fost sustras* morții, a fost tâlharul de pe cruce, care a intrat în Împărăția vieții „astăzi” («– Vei fi cu mine în Rai») adică din însăși această viață.” [C.V., 2006: 81]

„Din context și locurile paralele ale acestei Evanghelii găsim că într-adevăr Iisus *n-a fost înțeles* și că în mulțime a prins fulgerător gândul pământesc: să-L pună pe Iisus împărat, fiindcă are putere să le dea pâine până și în pustiu.” [C.V., 2006: 136-137]

„Toate pedepsele *sunt văzute* ca venind de la Dumnezeu, plată pentru păcate.” [C.V., 2006: 189]

2. Structuri analitice la nivel sintactic

Problema predicatului complex în limba română a prilejuit numeroase discuții și controverse în literatura de specialitate românească, predicatul complex fiind „predicatul care, pe lângă componenta lui semantică, include cel puțin unul dintre operatorii modali de predicativitate”, structura predicatului complex fiind alcătuită din „operator modal / operator aspectual/operator copulativ/pasiv (referitor la construcția pasivă cu funcție sintactică de predicat complex [vezi Hoarță Cărașu, 2010: 269-278]) + suport semantic” [GALR 2005, II: 235].

În *gramatica sincronică descriptivă de tip tradițional*, se consideră că, în structura *unui tip de predicat complex dintre cele menționate anterior* intră un *verb semiauxiliar* [Irimia 1997: 162-168; Dimitriu, 1992-1993: 197-227; GALR II, 2005: 675]. și un *verb de bază* [Dimitriu, 1992-1993: 198], numit și *verb principal* [Irimia, 1997: 165] sau *suport semantic* [GALR II, 2005: 235].

A1. Semiauxiliarele de modalitate

În GA [GA I, 1966: 204], se afirmă că verbele de modalitate sunt „mijloace lexicale de redare a modalității dintre care unele se caracterizează și prin anumite trăsături gramaticale specifice”. Se consideră că verbele de modalitate sunt: *a putea*, *a trebui*, *a vrea*, *a fi*, *a avea* și *a veni* (referitor la problema numărului de verbe semiauxiliare de modalitate, [vezi Dimitriu, 1992-1993: 198]).

În GALR [GALR II, 2005: 675], se consideră că verbele modale „au unele trăsături specifice, care pot conduce la considerarea lor drept *operatori* gramaticalizați (*semiauxiliare*), dar sunt destul de apropiate și de statutul de verbe lexicale pline”, secvența „verb operator modal + verb suport” constituind „o unitate semantico-sintactică (*predicat complex*)”. Se consideră că „sunt posibile și structuri cu mai mulți operatori modali ierarhizați sintactic (***Trebuie să poată să vină.***), sau cu operatori modali urmați de alte tipuri de operatori (aspectuali, copulativi sau pasivi) și de verbul suport semantic.” [GALR II, 2005: 675]

Am identificat, în textul *Cărării împărăției*, predicate complexe alcătuite din semiauxiliarele de modalitate *a putea* și *a trebui*. Verbul semiauxiliar de modalitate *a putea* intră în distribuție, în cadrul predicatului complex, cu verbul ce reprezintă „suportul semantic” la modul infinitiv, timpul prezent, diateza activă:

„...căci altfel *nu putem muri* nouă înșine ca să viem lui Dumnezeu” [C.Î., 2006: 23]

„Bucuria neînfrântă, chiar cea pentru daruri cu adevărat duhovnicești, te *poate face* să uiți că încă n-ai ieșit cu totul din împărăția ispitelor.” [C.Î., 2006: 24]

„*Nu putem rămâne* decât uimiți de dragostea pentru înțelepciunea și iubirea lui Dumnezeu, personificate în Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul.” [C.Î., 2006: 35]

„Ca mărturie netrebnice îi știm dragostea cu care ne iubește El, dar nimic de pe pământ *n-o poate spune.*” [C.Î., 2006: 35]

„Unul ca acesta trăiește ca un dezlegat de viață și nici o urgie a vremii *nu-i poate face* nimic, decât a-l desăvârși, lămurindu-l ca aurul.” [C.Î., 2006: 35]

„Pe cale mântuirii nimeni *nu poate merge* singur de nu se va lăsa condus de mâna nevăzută a Mântuitorului, prin preoții Bisericii, slujitorii Săi văzuți.” [C.Î., 2006: 39]

„Înaintea lui Dumnezeu *poate greși* chiar și un popor întreg.” [C.Î., 2006: 56]

„Nu, asta mândria *n-o poate face*, să vie de bună voie la smerenie.” [C.Î., 2006: 114]

„Însă, cine nu pășește la ea, *nu poate trece* mai departe spre culmile desăvârșirii.” [C.Î., 2006: 163]

Am identificat, în țesătura textului din *Cărarea împărăției*, predicate complexe alcătuite din verbul semiauxiliar de modalitate *a putea*+ verbul ce reprezintă „suportul semantic” la diateza pasivă, cu verbul auxiliar *a fi* la modul infinitiv, timpul prezent:

„Glasul conștiinței însă, fiind și capătul lui Dumnezeu din fiii Săi, prin firea sa, *nu va putea fi înăbușit* mereu, toată vremea vieții noastre pământești.” [C.Î., 2006:87]

„Această modificare a funcției instinctelor, când nu e păstrată în starea lor originară, *poate fi făcută* în două sensuri opuse: înspre dereglarea lor, când devin patimi, și, în sens opus, înspre convertirea sau sublimarea lor, prin virtute, prin luptă metodică, prin nevoință.” [C.Î., 2006: 151]

În *Cărarea împărăției*, am identificat și predicate complexe construite cu ajutorul semiauxiliarului de modalitate *a trebui* + verbul ce reprezintă „suportul semantic” la participiu pasiv. Irimia numește tipul de predicat alcătuit din semiauxiliarul de modalitate *a trebui* + un participiu pasiv „predicat dezvoltat” [Irimia, 1997: 372]:

„Aceste porunci, care rezumă Scriptura, *trebuie păzite* împotriva cuiva, care vrea să le surpe, *trebuie apărute, trebuie trăite* în ciuda firii și a unui potrivnic, altfel nu ne mântuim.” [C.Î., 2006: 27]

„*Trebuie trecute* vămile, rușinând încă de aici, de pe pământ, pe vameșii văzduhului, ca la mutarea noastră dincolo, cunoscând ei focul dumnezeiesc ce a ars lucrurile lor din noi, să nu ne poată opri cu vreo datorie neplătită din vremea de acum, vreme rânduită încercărilor.” [C.Î., 2006: 54]

„Aci se stabilește, se reflectă, uneori cu iuțeală de clipă, ce *trebuie făcut*.” [C.Î., 2006: 153]

„Prin urmare, ostaș al lui Hristos, lupta *trebuie dată* grabnic și după lege.” [C.Î., 2006: 174]

În predicile încadrate în ediția *Cuvinte vii*, am identificat structuri analitice la nivel sintactic (predicate complexe) construite cu verbele semiauxiliare de modalitate *a putea*, *a trebui* și *a fi*:

„Dar tot copiii *pot* și *zdrobi* cel mai tare inima părinților, când aceștia nu sunt sănătoși, când nu au mintea întregă, când duc o viață rătăcită, sau sfârșesc viața într-o fărădelege.” [C.V., 2006: 72]

„El *nu putea să nu vină* să-și apere „stăpânirea.” [C.V., 2006: 329]

„Și poate că tocmai scandalul ce a urmat pune mai plastic în cumpănă valoarea sufletului, întrucât Gadarenii *au trebuit «ă simtă»* prețul sufletului, pe care îl pierduseră ei în porci.” [C.V., 2006: 172]

„*Au trebuit* apoi *să vină* toți și să-și mărturisească complotul, și cu mare greutate i-a revenit omului mintea la loc.” [C.V., 2006: 205]

„El „*trebuia*” *să facă* și pe Isus să „cadă” în îndoială de Dumnezeu, în «stăpânirea» sa.” [C.V., 2006: 329]

„Drept aceea adunând pe toți arhieriei și cărturarii poporului cercetă de la ei cu de-amănuntul: «unde *este să se nască* Hristos? Atunci ei îi răspunseră: În Betleemul Iudeii, precum este scris.» [C.V., 2006: 277]

Este de remarcat, în paginile predicilor inserate în ediția *Cuvinte vii*, ocurența *predicativului verbal complex cu operator modal* urmat, cel mai adesea, de un verb suport la *infinitiv*, dar, uneori, de un verb suport la *conjunctiv*, cele două tipuri de structuri sintactice alternând, câteodată, în aceeași frază:

„Pilda aceasta numai Dumnezeu o putea spune; căci limba omenească nicicând *n-a putut cuprinde* în mai puține cuvinte, mai simplu și mai profund toată tragedia omului, peste care El revarsă un ocean de iubire și înțelepciune.” [C.V., 2006: 31]

„Tatăl i-a respectat partea de avere, deși o avea în dar. I-a respectat darul libertății, în baza căruia omul *poate sui* nebănuitele trepte ale desăvârșirii, dar *poate coborî* și până la cea mai grozavă desfigurare morală.” [C.V., 2006: 31]

„Nici Fecioara Maria *n-a putut primi* faptul, așa, fără o puternică reacțiune critică.” [C.V., 2006: 60]

„Numai sufletul, singurul lucru indivizibil în om, *poate să frângă* orice granițe și să-și cunoască înrudirea cu Cel Preaînalt.” [C.V., 2006: 67]

„Cel invidiat *poate să scape* și să ocolească pe invidios, dar invidiosul *nu poate scăpa* de sine însuși.” [C.V., 2006: 69-70]

A2. Semiauxiliarele de aspect

Cea de a doua grupă de verbe semiauxiliare este reprezentată de verbele semiauxiliare de aspect, care, din punct de vedere semantic, pot arăta „începutul, continuarea și sfârșitul acțiunii” [Dimitriu, 1992-1993: 199; GALR I, 2005: 449-456]. În literatura de specialitate românească, se consideră că se poate vorbi și despre un al treilea tip de verbe semiauxiliare, și anume, *verbele semiauxiliare de temporalitate* [Irimia, 1997: 168].

Semiauxiliarele de aspect (numite și verbe de aspect sau aspectuale) [GALR I, 2005: 457] sunt „unități lexicale a căror configurație semantică conține una dintre trăsăturile [*Incoativ*], [*Continuativ*] sau [*Terminativ*]”, alcătuiind „structuri prin care se redau diferite „segmente” (faze, etape) ale procesului și, la nivel semantic, realizează predicția enunțiativă” [GALR I, 2005: 457].

Se consideră că sunt „aspectuale propriu-zise” [GALR I, 2005: 457] verbele: *a începe*, *a continua*, *a conțeni*, *a isprăvi*, *a înceta*, *a sfârși*, *a termina* [Dimitriu, 1992-1993: 199], acest tip de verbe prezentând „ca imperfectivă acțiunea verbului cu care intră în sintagma predicativului” [Irimia, 1997: 167].

În legătură cu forma flexionară a suportului semantic, în literatura de specialitate românească se consideră că numărul maxim de forme flexionare ale verbului principal susceptibile de a face parte din predicatul complex este *cinc: conjunctiv, prezumtiv, infinitiv, supin și participiu* [Jordan, Robu, 1978: 449].

Predicatul complex care include verbele semiauxiliare de aspect are, în textul *Cărării împărăției*, următoarea structură: verbele semiauxiliare de aspect *a sta*, *a începe* la prezent sau perfect simplu indicativ + verbul ce reprezintă „suportul semantic” [GALR II, 2005: 235] la modul conjunctiv, timpul prezent:

„Înțelegem de aici, că atâta vreme cât ținem păcatele nemărturisite, ascunse cu voia, atâta vreme atârnă pedeapsa lor asupra noastră, ca o sabie care *stă să cadă* peste viața noastră.” [C.Î., 2006: 42]

„În casa regelui, între ceilalți fii ai săi, *încep să vie* ispite peste ispite.” [C.Î., 2006: 43]

„Odată și odată *începe să strige* la noi, pârându-ne înaintea lui Dumnezeu și înaintea noastră de toate fărâdelegile făcute;” [C.Î., 2006: 87]

„Dumnezeu ne caută, ne cheamă, ne strigă, dar dacă nu vrem să înțelegem, *începe să ne urmărească* cu primejdii și năpaste.” [C.Î., 2006: 102]

„Astfel, pe când regele trecea plângând, un om oarecare, ca din senin, *începu să arunce* cu pietre după el și după tot poporul (...).” [C.Î., 2006: 44]

În cadrul predicilor încadrate în *Cuvinte vii*, am identificat structuri analitice la nivel sintactic (predicate complexe) alcătuite din semiauxiliarul de aspect *a începe* și verbul suport la modul conjunctiv, timpul prezent:

„Pedeapsa lor. „*Au început să strige și să zică*: «Ce este nouă și Ție Iisuse Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici, mai înainte de vreme, ca să ne chiniești?».” [C.V., 2006: 171]

Concluzii

În studiul de față, am luat în discuție, am analizat și ilustrat cu exemple excerptate din edițiile *Cărarea împărăției* și *Cuvinte vii*, al căror autor este Părintele Arsenie Boca, variate tipuri de *structuri analitice la nivel de flexiune* din cadrul categoriilor gramaticale verbale de *mod, timp și diateză* și două tipuri de *structuri analitice la nivel sintactic* reprezentate de *predicatele complexe cu operator modal și aspectual*.

BIBLIOGRAFIE

Izvoare:

- C.Î., 2006: Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*, Ediția a V-a, Ediție îngrijită de Preot Conf. Dr. Simion Todoran și Monahia Zamfira Constantinescu, Deva, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 2006.
- C.V., 2006: Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, Ediția a II-a, rev., Ediție îngrijită de Episcop Dr. Daniil Stoenescu, Deva, Editura Charisma, 2006.
- GA, 1966: *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei, vol. I, 1966.
- GALR I/II, 2005: *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei, vol. I, *Cuvântul*; vol. al II-lea, *Enunțul*, 2005.

Bibliografie selectivă:

- Dimitriu, 1992-1993: Corneliu Dimitriu, „Există predicat verbal compus în limba română?”, în *Anuar de Lingvistică și Istorie literară*, Tomul XXXIII, A, București, Editura Academiei Române, 1992-1993.
- Frâncu, 1982: Constantin Frâncu, „Formele verbale și pronominale cu î-protetic în limba română”, în *Dacoromania, Jahrbuch für östliche Latinität*, V, 1979-1980, Freiburg, 1982.
- Frâncu, 2009: Constantin Frâncu, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009.
- Hoarță Cărăușu, 2010: Luminița Hoarță Cărăușu, „Un aspect al morfosintaxei textelor religioase din secolul al XVI-lea: construcția pasivă”, în *Text și discurs religios*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 269-278.

- Hoarță Căraușu, 2014: Luminița Hoarță Căraușu, „Arsenie Boca. *Cărarea Împărăției*. Particularități morfosintactice și retorico-pragmatică”, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, Secțiunea IIIe, Lingvistică, Tomul LX, 2014, p. 51-80.
- Hoarță Căraușu, 2016: Luminița Hoarță Căraușu, „Arsenie Boca. Particularități ale discursului”, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*, Fascicula XXIV *Lexic comun/lexic specializat*, anul IX, nr. 1-2 (15-16), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, ISSN 1844-9476, 2016, p. 74-95.
- Iordan, Robu, 1978: Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, București, Editura didactică și pedagogică, 1978.
- Irimia, 1976: Dumitru Irimia, *Structura gramaticală a limbii române. Verbul*, Iași, Editura Junimea, 1976.
- Irimia, 1997: Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom, 1997.
- Pană Dindelegan, 2003: Gabriela Pană Dindelegan, *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări*, București, Editura Humanitas Educational, 2003.